

Wydarzenia społeczno-polityczne w dziennikach „Le Figaro” i „Le Monde” w ujęciu francuskiej szkoły analizy dyskursu

Punktem wyjścia dla rozważań jest założenie, że wydarzenie, jako treść dyskursu medialnego, jest konstruowane w i poprzez dyskurs prasowy. Ów dyskurs, którego podstawowym zadaniem jest informowanie i wyjaśnianie zdarzeń ze świata rzeczywistego, jest z definicji niejednorodny, zakłada bowiem istnienie trzech głównych aktorów: rzeczywistych aktorów, odbiorców dyskursu oraz pośrednika, jakim są media. Otóż konstrukcja dyskursu informacyjnego w mediach polega na przytaczaniu źródeł i tworzeniu związków logicznych pomiędzy wypowiedziami na temat rzeczywistych zdarzeń, pochodzącymi od zaangażowanych w nie osób. Ponadto, dzisiaj dyskurs ten staje się przede wszystkim cyfrowy. Niniejsza rozprawa dotyczy w szczególności problematyki śladów obecności aktorów wydarzenia w dyskursie poprzez ich przedstawianie i odtwarzanie ich wypowiedzi (w sposób domyślny lub otwarty), podkreślając przy tym kwestię aktora zbiorowego. Postawiono tezę, że jest to podstawowy element konstrukcji społecznego znaczenia wydarzenia. Aby tego dowodzić, wybrano trzy niedawne wydarzenia należące do rodziny manifestacji społecznych: manifestacje towarzyszące uchwaleniu prawa do zawierania małżeństw jedнопłciowych (2012), ruch „bonnets rouges” w Bretanii (2013) oraz demonstracje „gilets jaunes” (od 2018, wciąż trwające). Analizowany jest kontekst i użycie formuły stanowiącej nazwę wydarzenia oraz wyrażenia określające aktorów wydarzenia w celu opisu modyfikacji i stopniowej konstrukcji badanych sformułowań. /

Rozprawa składa się z dwóch części, teoretycznej i analitycznej. Pierwszy rozdział poświęcony został opisowi ujęcia właściwego dla francuskiej szkoły analizy dyskursu; jego celem jest przybliżenie logiki badań, której podstawą jest pojęcie interdyskursu (między innymi za: Benveniste 1966, Pêcheux 1969, Bakhtine 1970, 1984, Maingueneau 2007, 2014). Drugi rozdział dotyczy dyskursu prasowego (między innymi za: Adam 1997, Charaudeau 1997, 2005). Stwierdza się, że niejednorodność i polifonia są cechami konstytutywnymi tego dyskursu. Rozdział trzeci jest interdyscyplinarny: pojęcie wydarzenia zostało ujęte z punktu widzenia filozofii, socjologii i nauk informacyjnych. Pojęcie wydarzenia medialnego zostało zdefiniowane w odwołaniu do metodologii francuskiej szkoły analizy dyskursu. Rozprawa wpisuje się w tradycję badań nad tworzeniem znaczenia w dyskursie (Siblot 1997, Vion 2006, Longhi 2012) oraz nad opisem medialnym wydarzenia: medialny obieg wypowiedzi i pojęcie

pamięci interdyskursywnej (Moirand 2007), formuła (Krieg-Planque 2009), nazwy wydarzeń i ich profil leksykalno-dyskursywny (Veniard 2013), tytuły prasowe (Calabrese 2013). Kolejny rozdział został poświęcony szczegółowemu przedstawieniu przyjętej metodologii i badanego korpusu; otwiera on część analityczną rozprawy. Następujące po nim trzy rozdziały zawierają analizy wybranych wydarzeń, oparte na tym samym modelu analitycznym. W każdym przypadku, opisany został moment pojawienia się formuły, odwołania do pamięci zbiorowej oraz przedstawienie aktorów wydarzenia i ich punktów widzenia; porównane zostały również dyskursy pochodzące z dwóch analizowanych dzienników. Ów model analityczny może sprawdzić się w opisie różnych typów wydarzeń medialnych. Podsumowanie jest poprzedzone uwagami na temat dyskursu cyfrowego.

Słowa kluczowe: wydarzenie medialne, aktorzy wydarzenia, niejednorodność dyskursu, interdyskurs, manifestacje społeczne

Magdalena